

METODIKA TIMSKOG RADA U PASTORALU: OBLICI, OZNAKE I PRIMJENA

ZVONKO PAŽIN*

Katolički bogoslovni fakultet

262.2:253

Sveučilišta u Zagrebu
članak

Teologija u Đakovu

Đakovo, Hrvatska

UDK

Pregledni znanstveni

Primljeno: rujan 2004.

Sažetak

Autor ne želi donijeti različite modele rada u skupini, za što i na hrvatskom jeziku postoji više priručnika, nego želi ukazati na samu potrebu takvoga rada i pravilan pristup takvom načinu djelovanja u pastoralu (s posebnim vidom na župnu zajednicu). Odbacujući direktivni, ali i posve spontani način vođenja timskoga rada u pastoralu, autor upozorava na "formalni" timski rad koji tek daje privid pravoga timskoga rada, a sve zbog straha i starih navika. Nadahnjujući se primjerom izbora i postavljanja prvih đakona, autor govori o edukaciji za timski rad, a ona se prvenstveno sastoji u stvaranju novog mentaliteta koji se sastoji u prihvaćanju suradnika i ljubavi prema njima, kao i stvaranju međusobnog povjerenja. Tako se stvaraju preduvjeti za međusobno razumijevanje i prihvaćanje. U tako pozitivno stvorenom ozračju onda može procvjetati timski rad na svim bitnim područjima crkvenog djelovanja: naučavanju, bogoslužju i služnji.

Ključne riječi: timski rad, laičke karizme, službe u Crkvi.

Uvod

* Doc. dr. sc. Zvonko Pažin, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Teologija u Đakovu, Petra Preradovića 17, 31 400 Đakovo, Hrvatska.

Kada govorimo o timskom radu, pogotovo na župnoj pa i međužupnoj razini, nužno govorimo o zajedničkom djelovanju svećenika i vjernika laika. Osnovni preduvjet govora o timskom radu u pastoralu trebala bi biti svijest da u Crkvi ne postoje dvije vrste vjernika (klerici i laici): svi krštenici su, naime, dio Kristova tijela.¹ S pravom u Crkvi govorimo, s jedne strane, o općem i, s druge strane, o ministerijalnom svećeništvu te o različitim službama. No to u isto vrijeme znači da laici imaju svoje nezamjenjivo mjesto u Crkvi, sudjelujući u spasiteljskoj misiji Crkve.² Pri tome valja vrednovati i poštovati i komplementarnost, ali i specifičnost, tj. posebnost uloge i djelovanja pripadnika ministerijalnog i općeg svećeništva.³ Dakle, laik je kao takav pozvan djelovati kao kvasac i kao navjestitelj. Svaki je krštenik subjekt Kristova misijskog poziva. Zato je, naravno, krivo vjerovati da u crkvenom poslanju laici tek pomažu svećeniku ili da oni surađuju. A oni bi, zapravo, na svom području, trebali biti suodgovorni subjekti kraljevske, svećeničke, proročke i služiteljske misije Crkve.

Njihova uloga u svijetu i u Crkvi je nezamjenjiva, jer na njih "na poseban način spada da sve vremenite stvari, s kojima su tijesno vezani, tako rasvijetle i urede da se vrše po Kristu i da rastu i budu na slavu Stvoritelja i Otkupitelja".⁴ Nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj, još se više govori upravo o ulozi i šansama laika u crkvenom djelovanju i to, naravno, ne samo u okviru školskog vjeronauka.⁵ Dok nastojimo vrednovati mjesto i ulogu laika u misijskom poslanju Crkve, imajući na umu komplementarnost djelovanja ministerijalnog i općeg svećenstva (dakle, klerika i laika), nužno se nameće ono što je tematika našeg izlaganja, a to je timski rad.

1. Govoriti o timskome radu danas?

¹ Za pregledno razlaganje o ulozi laika u Crkvi i o potrebi evangelizacije svih laičkih struktura usp. DRUGA BISKUPIJSKA SINODA ĐAKOVAČKA I SRIJEMSKA, *Evangelizacija. Radni materijali za biskupijsko savjetovanje*, sv. 4 i 5, osobito *Evangelizacija odraslih*, sv. 4, str. 31-43.

² Usp. DRUGI VATIKANSKI SABOR, *Lumen gentium* (dalje: LG), br. 33, u: *ISTI, Dokumenti*, KS, Zagreb, 1980.

³ Nevješti pokušaji vrednovanja laika znadu se susretati osobito u liturgijskim slavljinama gdje se iz želje da se vrednuju laici, laicima u liturgiji povjeravaju službe koje im ne pripadaju. Tako se s jedne strane vrijeđa istina, a s druge se strane od laika čini klerik.

⁴ LG, br. 31.

⁵ U tome je smislu znakovit simpozij laika u Osijeku 2001. Vidi: Đ. HRANIĆ (ur.), *Mogućnosti organiziranog djelovanja vjernika laika u Hrvatskoj. Simpozij hrvatskih vjernika laika, Osijek, 5.-6. listopada 2001.*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002.

Na početku je potrebno progovoriti o timskom radu kao takvom. Možemo slobodno reći da timskoga rada u pravom smislu u našem pastoralu jedva da ima. I to ne zato što u načelu to ne bismo htjeli ili zato što nas ne bi na to ohrabivali. Radi se jednostavno o stoljećima stvaranom mentalitetu, gdje jedva da možemo govoriti o timskom radu. Rječnik veli da je tim “skupina stručnjaka i specijalista okupljena na kakvu projektu ili zadatku; radna grupa”.⁶ Timski rad, dakle, pretpostavlja skupinu, u kojoj se od svakoga očekuje jednakovrijedan doprinos. U nas možemo govoriti o suradnji. Ima, naravno, dosta lijepih primjera suradnje među svećenicima i laicima. Međutim, kada je pravi timski rad u pitanju, ne radi se samo o *suradnji*, nego i o *suodgovornosti*. Oni zajedno rade, ali donose zajedno i odluke. Upravo zato je teško govoriti o timskom, dakle, suodgovornom radu u pastoralu.⁷ Kratko ćemo naznačiti različite pristupe timskom radu i fenomene vezane uz nj.

Posvema direktivni (nametnuti) način stvaranja skupine za rad u pastoralu. U klasično doba bili su osobito na cijeni učitelji, mudraci, koje su učenici slijedili kao velike autoritete (Sokrat, Plutarh Seneka). Slično su se u kršćanstvu isticali “oci”, u prvom redu pustinjaci, a zatim i ostali (Augustin, Jeronim, Benedikt, kasnije Franjo, Bonaventura).⁸ I danas, ako želite raditi s ljudima na bilo kojoj razini i s bilo kojim sadržajima, najbrži i, za imalo kompetentna voditelja, najjednostavniji pristup jest onaj direktivni. Radi se o župniku-lideru koji ustrojava, određuje, daje sadržaj i ton, te uzima za suradnike one koji se tome mogu i žele prilagoditi. U tome je, vjerujem, bio sav naš dosadašnji pastoral i to se zna vidjeti na višoj razini kada se “s ordinarijata” traži od svećenika ovo i ono. Koliko god mi onda rogozorili, trebamo priznati da se i mi, na razini župe, ponašamo na vrlo sličan način. Ovakav način ustroja i rada ima svoje dobre i loše strane.⁹ Dobro je to što je od samih početaka jasan i sustav i sadržaji i metodologija i ciljevi. Tako se može vrlo brzo doći do nekih rezultata. Loše je, naravno, to što se i nesvjesno guši inicijativa i što se ljudi osjećaju vođenima, a ne praćenima na putu svoga ljudskog i kršćanskog sazrijevanja, što ih se ne odgaja za suodgovornost.¹⁰ Naravno, takav pristup

⁶ V. ANIĆ, I. GOLDSTEIN, *Rječnik stranih riječi*, Novi Liber, Zagreb, 2002, str. 1314.

⁷ Postoji brojna literatura o timskom radu s različitim aspektata. Navedimo, kao prvo, poznatog i često citiranog Rogersa: C. G. ROGERS, *I gruppi d'incontro*, Astrolabio, Roma, 1976. Na hrvatskom će biti veoma koristan ovaj priručnik: P. BRAJŠA, *Sedam tajni uspješnog menagementa*, Alineja, Zagreb, 1997.

⁸ Usp. B. GIORDANI, A. MERCATELLI, *La direzione spirituale come incontro di aiuto*, Roma – Brescia, 1984, str. 53-56. Usp. također B. GIORDANI, *La relazione di aiuto secondo l'indirizzo di C. R. Rogers*, Roma – Brescia, 1981.

⁹ Usp. B. GIORDANI, *Il colloquio psicologico nella direzione spirituale. Il metodo di r. Carkhiff*, Roma, 1985.

¹⁰ Danas odbojno zvuči govor o ljudima koji bi bili autoritet i ideal. Usp. V. GRUDEN, *Budućnost je u nama*, Zagreb, 1987, str. 95.

koji puta “odgovara” svećeniku, jer je time “efikasniji”, ali koji puta “odgovara” i laicima jer se od njih ne traži teret (su)odgovornosti, što je na svoj način komotnije i što se uočava u onoj razmjerno često prisutnoj izjavi: “Velečasni, to ćete vi najbolje!”

Posvema spontani način stvaranja skupine za rad u pastoralu. Može se, naravno, dogoditi da skupina gotovo spontano nikne, bez posebnog udjela župnika ili da župnik samo oformi skupinu i onda joj dade posvemašnju slobodu. To se može dogoditi iz više razloga. Župnik se osjeća nekompetentnim iz bilo kojeg razloga (dob, bolest, narav, naravne sposobnosti, manjak interesa). Zato jednostavno dade na raspolaganja prostoriju, određenu materijalnu potporu i prepusti stvar posvemašnjoj samoorganiziranosti i spontanosti. Međutim, u tome se slučaju redovito javlja pojava da neki lider iz skupine preuzme vodstvo i stvari onda mogu biti veoma dobre, ali mogu otići i u nešto manje prikladno, ovisno o sposobnosti lidera. Redovito je, naime, poteškoća da lider nije dovoljno teološki obrazovan, pa su onda razumljiva određena lutanja, pogotovo kada se taj lider počinje ponašati “klerikalnije” od samih klerika.¹¹

Formalni timski rad. Podvarijanta onoga prvoga se sastoji u tome da je u stvari sve kao u prvome, dakle, župnik, odnosno poglavar, sve određuje, ali pod krinkom zajedničkih odluka, a poruka se da prevesti ovako: “Dogovorit ćemo se da bude ovako.” Sve se sjednice različitih župnih tijela održavaju, ali tu nema govora o suodgovornosti i suodlučivanju. Sjetimo se samo “zajedničkog” odlučivanja u našim sjemeništima!

Strah. Do nas stižu “strašne” priče o problemima njemačke Crkve, u kojoj laici imaju prevelike ovlasti. Zato mi laičkom angažmanu prilazimo “s figom u džepu”. Dajemo im neka zaduženja kad baš moramo (npr. u školi), s tim da ih onda prema svome duhovnom habitusu želimo činiti klericima (npr. i njih premještamo kao župnike), a u župi im dajemo ponajčešće poslove gdje oni ne mogu odlučivati. Priznajmo. Strah nas je. Ne snalazimo se. Evo samo nevažnog primjera koji ipak upućuje na određeni mentalitet. U našem biskupijskom adresaru nalazi se popis vjeroučitelja. U tom su popisu vjeroučitelji laici odvojeni od vjeroučiteljica-redovnica. Bez komentara.¹²

Klerikalnost naših laika javlja se u dvama suprotnostima. Većina misli da svećenik treba raditi svoj posao sam, jer je stručan, a tu mu laici i ne mogu i ne trebaju pomagati, pa onda govore: “Velečasni, to ćete vi najbolje!” Druga,

¹¹ Uputili bismo na veoma dobar priručnik za timski rad u župskoj zajednici: I. KLEIN, *Gruppenleiten ohne Angst. Ein Handbuch für Gruppenleiter*, Pfeiffer, München, 1984.

¹² BISKUPSKI ORDINARIJAT ĐAKOVO, *Biskupija Đakovačka i Srijemska. Adresar i telefonski imenik 2002.*

manja skupina se “klerikalizirala” pa se pokušava nametnuti iznad samog crkvenog uređenja, vjerujući samo u svoju specifičnu skupinu.

Htio bih dati samo neke odrednice, neke pretpostavke kako organizirati timski rad, bolje rečeno, pristup timskom radu. Uvjeren sam da je to više proces, put prema timskom radu, jer je, velim, u našim glavama okoštao drugačiji način razmišljanja, što je, konačno, u velikoj mjeri i zakonski uređeno u Crkvi. Na ovoj razini ne možemo, naravno, govoriti o onome što određuje crkveno pravo, ali želimo govoriti o pristupu koji svaki od nas može imati u svojoj župi i u svom pastoralnom radu, a što se odnosi na timski rad.

Previše zamršeno? Evo kako su to rješavali apostoli!

U one dane, kako se broj učenika množio, Židovi grčkog jezika stadoše mrmljati protiv domaćih Židova što se u svagdanjem služenju zanemaruju njihove udovice. Dvanaestorica nato sazvaše mnoštvo učenika i rekoše: ‘Nije pravo da mi napustimo riječ Božju da bismo služili kod stolova. De pronađite, braćo, između sebe sedam muževa na dobru glasu, punih Duha i mudrosti. Njih ćemo postaviti nad ovom službom, a mi ćemo se posvetiti molitvi i posluživanju Riječi.’ Prijedlog se svidje svemu mnoštvu pa izabraše Stjepana, muža puna vjere i Duha Svetoga, zatim Filipa, Prohora, Nikanora, Timona, Parmenu te antiohijskog pridošlicu Nikolu. Njih postavie pred apostole, a oni pomolivši se, polože na njih ruke (Dj 6,1-6).

Primjećujete: apostoli daju slobodu vjernicima da izaberu, a oni samo potvrđuju polažući ruke. Niti zajednica posve sama bira i postavlja (kako se to shvaća u većini protestantskih Crkava), niti apostoli bez zajednice postavljaju (ako bi to htjelo isključivo klerikalno gledanje stvari). Poštuje se zrelost zajednice da bira, ali i autoritet apostola da postavljaju. Sve je jasno! Bez straha i tjeskobe. Niti su se laici bojali klerika, niti klerici laika. Vjerovali su da Duh vodi.

2. Edukacija

Tu moramo biti realni, razboriti i oprezni. Ne možemo s nekoliko seminara osposobiti npr. voditelja biblijske ili liturgijske skupine. To je jednostavno neozbiljno, i na razini kurseva poslije 1945. Ne zahtijeva svaki rad u župi

jednako teološko obrazovanje.¹³ No s druge strane, imamo i diplomiranih teologa. Oni su, svakako, kompetentni. Međutim, tu se javlja pogreška o kojoj ćemo podrobnije kasnije, a to je da ljude isuviše opterećujemo i onda postižemo suprotan učinak.

3. Pristup suradnicima u župnom pastoralu

a. *Prihvatanje*

Prihvatiti. Naši su suradnici članovi Crkve, udovi tijela Kristova, dionici općeg svećeništva, pozvani životom i riječju naviještati evanđelje, oni su nositelji darova Duha Svetoga.¹⁴ Oni su po svom krštenju pozvani, odgovorni i suodgovorni, kao što je svaki ud odgovoran i suodgovoran za cijelo tijelo. Prisjetimo se. U zlatnom dobu kršćanstva, u onih prvih pet-šest stoljeća, bilo je poznatih teologa-laika, koji su se već kao dokazani teolozi redili za svećenike. Konačno, Pavao u 1 Kor 12 govori upravo o tome da su različiti dari Duha i da je svatko dionik nekoga dara. Samo se nitko time ne bi trebao hvastati, nego shvatiti da je taj dar za izgradnju, za “saziđivanje”.¹⁵

Cijeniti. Bez obzira na izostanak teološke naobrazbe, njima Bog daje mudrosti i Duha za djelovanje u Crkvi, na “saziđivanje”, izgradnju Tijela Kristova. Konačno, na nekim područjima oni su i kompetentniji, kao npr. u savjetovalištim, u tečajevima pripreme na ženidbu, u vođenju ekonomskih poslova u odgojnom i obrazovnom radu, u gradnji i opremi objekata...

Voljeti. Ljubav sve pokreće, ljubav je najsnažnija sila, bez ljubavi ništa nema smisla. Kad sve umine, ona će jedina preostati, jer - Bog je ljubav. Onaj tko iskreno voli, taj djeluje na ljude. Ljubav je najveći pokretač. Zato je strašno čuti kad svećenik ružno govori o svojim vjernicima, kada se vidi da ih jednostavno

¹³ U tome smislu s nadom možemo očekivati početak *Škole za župne animatore* u Đakovu, u ak. godini 2004./2005.

¹⁴ Za pristup tinskom radu usp. veoma čitljivu knjižicu: H. DUDAŠ (prir.), *Animator. Tko je to? Građa za rad animatora u skupinama*, Zagreb, 1998.

¹⁵ Na hrvatskom postoji više priručnika koji na veoma razumljiv način donose metodu rada (redovito s mladima) i različite vježbe, tj. igre: U. DE VANNA, *S adolescentima. Teme za susrete mladih u skupini, u razredu i u oratoriju. Od “adolescencije” do “vikenda” s uvodom o umijeću pripovijedanja*, PUP “Kefa”, Zagreb, 1998; R. ANIĆ, *Vježbe za rad s mladima*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2000; K. BUNČIĆ, Đ. IVKOVIĆ, J. JANKOVIĆ, A. PENAVALA, *Igrom do sebe. 102 igre za rad u grupi*, Alineja, 1994.; Y. COUSIONAU, *Odgojne vježbe za rad s mladima. Građa za kateheze, pastoral mladih i zajedništvo*, PUP “Kefa”, Zagreb, 1999.

ne voli, smatrajući da su inferiorni u vjeri, ljudskosti, ljudskim i vjerničkim vrlinama. Bez obzira kakvi oni bili, za svećenika su njegovi župljani vjernici koje on na poseban način treba voljeti, baš kao što je Isus volio svoje učenike onakve kakvi su bili, baš kao što Bog na poseban način pokazuje svoju naklonost slabima. Kao što je za odgoj djeteta presudno važno da ga se voli, kao što je za rad s djecom važna ljubav prema njima, jednako je to i u pastoralu. Ako se liječniku gade bolesnici, onda ne bi trebao biti liječnik. Ovo ne govorim napamet. Osvrnemo li se oko sebe, naći ćemo prekrasnih primjera prave ljubavi prema vjernicima i suradnicima, ali ima i drugačijih primjera. Ljubav prema župljanima i prema suradnicima je prevažna.¹⁶

Vjerovati da Duh Božji u njima djeluje. Zahvaljujući nesklonim vremenima od 1945. bili smo prisiljeni puno toga raditi sami jer su našim laicima bile vezane ruke. Bojali smo se provokatora i špijuna, jer je ondašnja država imala mogućnosti da manipulira siromašnim čovjekom. Zato je sva odgovornost bila na svećenicima. Sada, kada su prilike drugačije, i sjetimo se da nam i 2. vatikanski sabor ukazuje na drevnu nauku da Duh svima daje različite darove.¹⁷

Rasti zajedno s njima. Ako Duh Božji djeluje u svim članovima Crkve, onda djelovanje Duha na pojedine članove djeluje poticajno i na druge. Svi sudjelujemo u izgradnji i rastu Tijela Kristova.

Dati se poučiti. Prisjetimo se. Petar se dao poučiti od poganina Kornelija koji ga je bio pozvao u svoju kuću. Tim čovjekom i viđenjem o čistim i nečistim životinjama Bog je Petra poučio da se evanđelje jednako treba ponuditi i poganima. Crkveno se vodstvo tijekom stoljeća davalo poučavati i od teologa laika.¹⁸

b. Razumijevanje

Slušati. Mudar čovjek sluša. Problem današnjeg čovjeka jest što redovito vjeruje kako nema vremena. Nema vremena za razgovor. Razgovori se često pretvaraju

¹⁶ Psiholozi govore o potrebi pozitivnog i afektivnog pristupa voditelja prema svojim klijentima ili suradnicima. Usp. C. R. ROGERS, *La terapia centrata sul cliente. Teoria e ricerca*, Firenze, 1982, str. 55; V. FRANKL, *Liječnik i duša*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1990, str.173; Z. PAŽIN, Obiteljsko savjetovništvo. Svrha, struktura, metodika rada, u: P. ARAČIĆ (ur.), *Uspjeli brak – sretna obitelj*, Đakovo, 1989, str. 196-205.

¹⁷ Nezanoravan mi je primjer s jednog biblijskog sata. Na temu prisposode o izgubljenom sinu sudionici su trebali pismeno dovršiti započete rečenice. Na impuls "Stariji sin..." jedna je gospođa nadopisala "...nije imao petlju." Do tog zaključka nikada sam ne bih došao. A izvanredno pronicavo objašnjava korijen zavisti starijeg sina!

¹⁸ Ovo je izuzetno važno. Grupni rad djeluje odgojno na sve sudionike, uključujući i voditelja. Usp. T. SCHELP, D. MALUCK, R. GRAVENMEIER, U. MEUSLING, *Rational-Emotive Therapie als Gruppentraining gegen Streß. Seminarkonzepte und Materialien*, Verlag Hans Huber, Bern – Stuttgart – Toronto, 1990.

u monologe. Upravo zbog toga vjernici se rado obraćaju onim svećenicima koji su spremni saslušati, pa makar i u ispovijedi, što većina čini (osim kad ne čini). Kad je u pitanju suodgovorno djelovanje u župi, mudar je svećenik svjestan kako on često nema nekih iskustava koje imaju laici. Zato treba slušati da bi razumio. Stoga je važno odvojiti vrijeme i aktivno slušati.

Uživjeti se u njihovu životnu situaciju. Aktivno slušanje jest empatijsko slušanje, kada se pokušavamo uživjeti u prilike našega sugovornika, kao da se to nama događa. Mi svećenici često smo veoma klerikalni. Ne shvaćamo npr. da mladi bračni par jednostavno ne može sudjelovati ni u kakvim župnim aktivnostima dok im djeca barem ne krenu u školu. S djecom vrtićkog uzrasta gotovo je nemoguće baviti se bilo kakvim “slobodnim aktivnostima”. To vrijedi i za vjeroučitelje. Pravila ispravne komunikacije i timskog rada, dakle, nalažu empatiju, sposobnost uživljavanja u situaciju drugih. Tako se klerik doista treba uživjeti u situaciju mladih i njihovo shvaćanje mode, zabave, pristupa sredstvima društvene komunikacije i sredstvima za zabavu. Potrebno je uživjeti se u situaciju ljudi koji su u materijalnoj oskudici, koji su prognani, koji žive u obitelji s poteškoćama, u razdvojenima ili raspadnutim obiteljima, u obiteljima sa snažnim međugeneracijskim sukobima. Potrebno je te ljude i voljeti i razumjeti.¹⁹

Pravilno ih usmjeravati. Svi mi imamo neke svoje sklonosti i pastoralno-duhovne hobije. I to je u redu. Međutim, ne trebamo i ne bismo smjeli sve vjernike samo u tome smjeru upućivati. Ako netko npr. smatra da je neki određeni duhovni pokret izvrstan za rad u župi, nipošto ga ne bi smio nametati kao jedini način župnih aktivnosti. Mudrost je otkriti mogućnosti i dobre sklonosti svakoga suradnika.

c) Stav prema autoritetu

Poštovanje, ali ne uzdizanje. To je, zapravo, kao u svakoj zdravoj obitelji. Svatko u zajedničkom radu treba biti vrednovan kao osoba i kao nositelj određene službe. Veli se u Prvoj Timoteju: “Nitko neka ne prezire tvoje mladosti” (1 Tim 4,12). Dakle, iako je mlad, Timotej treba biti prihvaćen i poštovan kao biskup. Naravno, prema onoj Kristovoj, da nismo postavljeni da nam služe nego da služimo i život svoj damo “za svoje prijatelje”.

¹⁹ Usp. Z. PAŽIN, Temeljna opredjeljenja duhovnog vođe, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 7-8 (1995), str. 353-359.

Prihvatanje različitosti službi, a istog dostojanstva. Naša česta poteškoća je što službu shvaćamo prvenstveno kao čast i položaj, a smisao službe jest upravo u – služenju. I to je sva mudrost. Nikoga služba kao takva ne uzvisuje ili čini vrednijim i važnijim pred Bogom. Zato je znak nezrelosti i izraz manjka eklezijalnosti kad bi se netko osjećao frustriranim što nije dionik neke službe. Pojednostavljeno, loše je kad bi laik svjesno i nesvjesno zavidio kleriku i osjećao nekakav kompleks što nije klerik, a jednako je tako ružno kad bi klerik mislio da je, samim time što je zaređeni službenik, vredniji u crkvi i pred Bogom ili da je njegov služba uzvišenija. Znamo iz duhovnosti: uopće nije bitno koju službu obnašam, nego kako je vršim.

4. Oblici i primjena

Crkva svoje poslanje vrši uzimajući udjela u Kristovoj proročkoj, svećeničkoj i poslužiteljskoj službi. Tu se onda očituje i timski rad, to suodgovorno djelovanje Crkve. Govorit ćemo, dakle, o timskom radu koji se očituje u toj trostrukoj službi.

a) U službi naučavanja

Evo nam primjera kod Pavla. On u Prvoj poslanici Korinćanima priznaje i pretpostavlja da među vjernicima ima onih s darom naučavanja: *Doista, jednomu se po Duhu daje riječ mudrosti, drugomu riječ spoznanja po tom istom Duhu; drugomu vjera u tom istom Duhu, drugomu dari liječenja u tom jednom Duhu; drugomu čudotvorstva, drugomu prorokovanje, drugomu razlučivanje duhova, drugomu različiti jezici, drugomu tumačenje jezika. A sve to djeluje jedan te isti Duh dijeleći svakomu napose kako hoće* (1 Kor 12,8-11).

Prihvaća Apolonovu službu propovijedanja: *Ta što je Apolon? Što je Pavao? Poslužitelji po kojima povjerovaste - kako već komu Gospodin daje. Ja zasadih, Apolon zali, ali Bog daje rasti. Tako niti je što onaj tko sadi ni onaj tko zalijeva, nego Bog koji daje rasti. Tko sadi i tko zalijeva, jedno su; a svaki će po svome trudu primiti plaću. Jer Božji smo suradnici: Božja ste njiva, Božja građevina* (1 Kor 3,5-9).

Tako i danas, doista, možemo svi surađivati. U katehezi. U radu s odraslima. Možda je najočitiiji primjer u tečajevima pripreve za brak. Tu i mogu i trebaju biti različiti profili navjestitelja: i teolog i bračni par i liječnik i psiholog i župnik... Ostali, već poznati oblici su: župna kateheza općenito, biblijski sati, obiteljski susreti, rad s mladima, itd. Naravno, ovdje je jako važna i stručnost, koja

uključuje i određena teološka znanja, ali u isto vrijeme i određene vještine u animiranju skupine vjernika.

b) U svećeničkoj službi

Opet Pavao. On daje pravo onim vjernicima koji u zajedničkoj molitvi mole različitim jezicima. Samo želi nešto malo više reda, ali je za njega jasno da svatko može i treba sudjelovati u liturgiji: *A htio bih da vi svi govorite drugim jezicima, ali većma da prorokujete. Jer veći je tko prorokuje, negoli tko govori drugim jezicima, osim ako protumači Crkvi radi izgrađivanja* (1 Kor 4,5). Već smo potrošili i slova i glas govoreći o potrebi liturgijskih suradnika. Ostaje pitanje (praktički) nepostojanja pravih laičkih liturgijskih službi čitača i akolita, koji bi kao takvi bili i pripravljeni i vrednovani i to tako da im se “u posao ne miješaju” “ad hoc” služitelji. Konkretno, tu je rad s ministrantima, pjevačima, s liturgijskom skupinom. I tu je, naravno, potreban timski rad, tj. koordinacija ove službe sa svekolikim poslanjem župne zajednice.

c) U služanju

Jedanput mi je u Osijeku pristupio jedan student pitajući me ima li u našoj župi bolesnika. Nisam odmah u potpunosti razumio pitanje, ali sam pretpostavio da mladić želi biti od pomoći starijim i nemoćnim osobama, a u Gornjem gradu takvih, naravno, ima dosta. Međutim, on je objasnio da bi ih on htio obilaziti da bi na njih polagao ruke. Vjerojatno je to lakše nego nacijepati drva. Služenje nije ona posljednja služba u Crkvi. Ona je na svoj način prva, jer se kroz nju pokazuju vjerodostojnom one prve dvije. I tu nam je Pavao uzor. Kad su ono ostali apostoli rekli da on, Pavao, može ići među pogane, postavili su mu jedan uvjet. Veli Pavao: Samo neka se sjećamo siromaha, što sam revno i činio (Gal 2,10). Karitas je lakmus-papir vjerodostojnosti Crkve. A i to djelovanje treba uklopiti u timski rad svih tijela u župi.

Zaključak

Sve ove službe i služenje na poseban način bi trebale naći svoj izražaj u Župnom pastoralnom vijeću i Župnom ekonomskom vijeću. Pod uvjetom da se u velikoj mjeri očituje onaj pravilan pristup timskom radu. A onda je metodika čista tehnika. Ukoliko je pristup ispravan, metodika timskog rada će se brzo i lako svladati. A tu je potrebno sazrijevanje i zrelost i klerika i laika. Da nam Crkva ne

bude duhovno šizofrena, nego da doista budemo jedno tijelo s različitim udovima, od kojih svaki ima svoju nezamjenjivu i važnu ulogu.

**METHODOLOGY OF TEAM WORK IN PASTORAL ACTIVITIES:
FORMS, DENOTEMENTS AND APPLICATION**

Zvonko Pažin

*Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb – Theology in Đakovo
Đakovo, Croatia*

Summary

The wish of the author is not to present different forms of group work, for there are various manuals on this written in Croatian. He wants to call attention to the very need for this type of work, and to the appropriate approach to this kind of pastoral activities (with an emphasis on parish communities). Refusing directive and spontaneous ways of coordination of pastoral team work, the author points to “formal” team work, which only gives the illusion of real team work, and is a result of fears and of the old habits. Inspired by the application of selection and nomination of the first deacons, the author describes the education for team work, which is primarily the creation of a new mentality that will allow the acceptance of future collaborators, give loving environment and mutual trust. This provides the basis for mutual understanding and acceptance. In such a positive environment team work can blossom in all the crucial spheres of the activities in the Church: kerygma, leitourgia, diakonia (teaching, liturgy, service of charity).

Key words: *team work, lay charismas, services in the Church.*